

Karácsony 2. napja

► Tit 3,4–7

Immánuél – az újjászüülő és megújító Szeretet

Az ünnepnap jellege

A „kétnapos egyházi ünnepeink” első napján a dogmatikum, a második napon az etikum kerül előtérbe. Karácsony második napjának témája: Immánuél – az új életre indító szeretet (Pröhl-agenda); Isten szeretete új életre indít (*Liturgikus könyv*). A kijelölt textus a Szentlélek által újjászületéssel megújulást – gondolkodásbeli, lelki, az élethez viszonyulásunkban történő változást, illetve a megtestesült – valóságos – lehetőséget hangsúlyozza.

A kijelölt textus

A levél címzettje Titusz, akit Pál nem egyszerűen kollégájának vagy munkatársának tekint, hanem a „közös hitben való igaz fiának” nevez. Az apostol Krétán hagyta Tituszt. Feladata volt „rendbe hozni az elintézetlenül maradt ügyeket”. Tituszra nem pihentető krétai álmnyaralás várt. Pál felhívta a figyelmét az engedetlenekre, a fecsegőkre, az ámitókra. Idézte a krétai próféta elhíresült mondanását: „*A krétaiak megrögzött hazudozók, gonosz vadállatok, lusta, falánk népség.*” (Tit 1,12) Apostoli

tanács is elhangzott: „...*fedd őket szigorúan, hogy egészséges legyen a hitük [...] azt hirdesd, ami egyezik az egészséges tanítással...*” (Tít 1,13; 2,1)

A kijelölt igeszakasz a „de” felütéssel kezdődik. Nyelvtanilag ez a kifejezés összehasonlító kötőszó. Arra utal, hogy a mondatba foglalt kijelentés vagy állítás szemben áll az előző gondolatban foglaltakkal, valamilyen módon ellensúlyozza azt. Ebben az esetben: „...*mert valamikor mi is esztelenek, engedetlenek, tévelygők voltunk, különféle kívánságok és élvezetek rabjai, gonoszságban és irigységben élők, egymástól gyűlöltek és egymást gyűlölők.*” Erre jön a „de”. Isten megjelentette üdvöztető kegyelmét, jóságát és emberszeretetét, irgalmát és megigazító ajándékát.

Isten válságkezelése Jézus Krisztus.

Pál apostol a testté lett Igében megjelent valóságos esélyt hangsúlyozza. Nem pusztán azzal bízta meg Tituszt, hogy a rossz hírű krétaiaknak hirdesse meg a „legyetek jók, ha tudtok” lelki programot. Az egészséges tanítást kellett megszólaltatnia, amelyből újjászületés, megigazulás, életreménység, erkölcsös, emberséges magatartás és stabilitás fakad. Csak az egészséges tanításból származik egészséges hit, lelkiség, gondolkodás és cselekedet!

Karácsonykor újra és újra találkozunk az ünnepi emelkedettséggel, illetve hangulattal együtt járó törekvéssel: kicsit jobbak akarunk lenni, kicsit jobban akarunk viselkedni. Isten Jézus Krisztusban nem a „legyetek jobbak, ha tudtok” programot hozza el. Isten embermentő jósága és szeretete – a testté lett Igében – megjelent! Emberré lett! Nekünk született meg. Mi pedig abban a kegyelemben részesülünk, hogy Jézus Krisztusban újjászülethetünk a Szentlélek által. A szívünk a világ üteme és hóbortja helyett Isten parancsolatainak és jóságának ritmusára dobbanhat. Az eszünk már nem a világ után szalad, hanem értelmünkben megújulunk, és megítélhetjük, mi az Isten szerinti jóság.

A lelkünk pedig Isten ígétől tavaszba lendül.

Már nem a reménytelenség, az elmúlás foglya, hanem az élet, az örök élet felé fordul.

A megigazítás azt jelenti, hogy elfogadom és vállalom magamat. Nem leplezem és takargatom a bűneimet, hanem a testté lett Igének odaadom. Tudom, hogy az életem mellé odakerül Jézus Krisztus valóságos, testében meghozott szenvedése, áldozata és engesztelése. A bűneim, a halálom, a kárhozatom felett aratott győzelme, a testében elhozott feltámadása. Élek többé nem én, hanem él bennem a Krisztus. Krisztussal egy az utam és egy a sorsom.

Újjászülettem. Megigazultam. Isten kegyelmében gazdag vagyok. Élő reménységem és kilátásom van az örök életre. Karácsony ennek a bizonyosságnak a rendíthetetlen alapja.

Nyugtalan időket élünk. Gondolkodásbeli, világnézeti, politikai, hatalmi, titkos érdekek mentén szerveződő problémák vannak. 2025 karácsonyán Isten ígéje a helyzetünkkel és kilátásainkkal szembesít. Az elembertelenedő ember vagy a Krisztusban magára találó, újjászülető és megújuló ember kerül ki győztesen?

Teológiai összefüggések

Hangsúlyos kifejezések a jóság, az emberszeretet. Amikor megjelent... – írja az apostol. Ennyire konkrét és valóságos. Hiszen van érzékelhető megjelenése, és belépett a tér és idő koordinátaiba. Amikor megjelent, egészen mást jelent, mint a „hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy jóságos és emberszerető Jézus”. Teológiai értelemben tehát nem tulajdonságról és nem pusztán szöveges értékelésről van szó. Jézus Krisztus megtestesülésének páratlan jelentősége, hogy benne Isten jósága, emberszeretete, Isten szubsztanciája érzékelhetően jelen van a világban. Jézus belülről hat. Odalép, belép, és asztalhoz telepedik. Közösséget vállal a jóságnak és emberszeretetnek híján lévőekkel, a jóságra és emberszeretetre éhezőkkel

és sóvárgókkal. Jézus mindezt valóságosan hozza magával. Magából ad.

Titusznak meg kellett szólaltatnia a változás esélyét. Jézus Krisztus a testté lett Ige, aki nem ártalmatlan híresség, hanem Isten jóságának és emberszeretetének megtestesülése. Hatalma, hatása, kisugárzása van. Nevel, megtisztít, felemel, új reménységgel tölti el az elfásult embert. Ámde nem csupán az a célja, hogy kicsit jobba tegye a világot és a benne élő embereket. Jézus nem azért adott, hogy az erkölcsünkben és az élethez viszonyulásunkban kicsit felerősödjünk. Jézus megtestesülése ennél sokkal-sokkal több. A hitetlenséggel, a bűnnel nem lehet paktumot kötni. Csak az újjászületés a megoldás.

Az újjászületés, a Szentlélek megújító fürdője – hangsúlyos kifejezések. Karácsony Isten hitetlenség és bűn felett kimondott radikális ítélete. Karácsony készítése, hogy az ünnepen mindenki igyekszik a jobbik énjét előretolni. A sok különbség, csomagolás, finomság, hangulatosság mögött háttérben maradnak – de megmaradnak – a rendetlenségek. Aztán az ünnep után visszatér az élet a megszokott menetébe. Újra felerősödnek a néhány napra pihentetett automatizmusok. Isten azonban mást, többet, igazibbat adott a testté lett Igében! Újjászületést! A bűnökkel és a hitetlenséggel rendetlenséget és mindenféle összevisszaságot okozók veszét jelentő és az embert – testünket, lelkünket, gondolkodásunkat – megújító fürdőjét is felkínálja Szentlelkében. Éppen ezért nem túlélni, hanem a Szentlélek által megélni kapjuk a lehetőséget.

„Az újjászületés Isten kegyelmi ténykedése: »operationes gratie«. Egyedül Isten Szentlelke – a kegyelem operációja – képes a változtatásra. A hitetlen, elvadult, önző és magába fordult emberbe új belső érzéseket önt – *novos interiore affectus* –, továbbá annak vak értelmét megvilágosított értelemmé, pártütő akaratát kész, engedelmes akarattá teszi. Megújítja, újjászüli az egész lelki életet, úgy, hogy aki eddig csak rosszra hajlott, mostantól fogva istenfélelemmel – ti-

mor Dei –, Istenbe vetett bizalommal – *fiducia erga Deum* –, istenismerettel, istenszeretettel – *dilectio Dei* –, reménnyel – *spes* –, tisztasággal – *castitas* –, türelemmel – *patientia* –, mindenféle új cselekedettel – *nova opera* – ékeskedik.” (MASZNYIK 1888, 147–148. o.)

A teológia hangsúlyozza, hogy a Szentlélek újjászültő csodája minden esetben az igéhez – az evangéliumhoz és a szentségekhez van kötve.

Az igehirdetés

Az ünnepet igével megélni akaró, a gyülekezet istentiszteletén jelen lévő hívek karácsony második napján is megajándékozottak. Az igében nem a karácsonyi maradékot kapjuk – ami szentestéről és karácsony ünnepéről megmaradt...

Az apostoli tanításban erre a kérdésre kapunk választ: hogyan lehetünk karácsonyozó keresztyénekből karácsonyt és annak következményét megelőző hitben működő, jól nevelt, minden emberi gyarlóságunkból megszabadított, Krisztusban élő emberek?

Benne élünk abban az örületben, amit akár a világban, akár a nemzetközi dolgok alakulásában, akár az országban, sőt kicsiben a lakóhelyünkön – faluban, városban –, a munkahelyeken mi, emberek idézünk elő. Ha a kristályvizes palackról lecsavarjuk a kupakot, kiszökik belőle a szén-sav. Manapság sokan vannak, akik a környezetüket ilyen kiszellőztetésre használják. Kimennek a közösségbe, és megnyilvánulnak.

Pontosan erre utal az apostol, amikor az igénk tanítását bevezeti: „...mert valamikor mi is esztelenek, engedetlenek, tévelygők voltunk, különféle kívánságok és élvezetek rabjai, gonoszságban és irigységben élők, egymástól gyűlöltek és egymást gyűlölők...” Ismerős tehát a helyzet, amelyről Pál ír. Sőt mi még akár ki is tudnánk egészíteni a felsorolást. Ámde Isten nem hagyott bennünket magunkra. Jogos indulata felett is győzedelmeskedett jósága és emberszeretete!

Nem érdemeltük meg! Jézus eljövetele kegyelem! Nem törvényszerű. Nem járandóság. Nem érdem. Isten kegyelme Jézus Krisztusban inkarnálódott – megtestesült.

Ez a kegyelem drága. Ára lett – a jászol és a kereszttel fából készült. Az emberiség jászolat és kereszttel kapott Isten irgalmának ajándéka-ként. Viszont a jászol és a kereszttel árát – a bűneink adósságának árát – Jézus Krisztus vére, élete fizette ki.

Isten kegyelme, üdvözítő irgalma drága. Éppen ezért nem tüneti kezelésre adatik. Karácsony kísértése, hogy néhány órára változzunk anygá-lakká. A ragadozó medvéből legyen bájos mac-kó. A hiú és önző vadmacskából legyen dorom-boló cicus. De karácsony nem azért adatott, hogy az embert jóságra, szeretetre, átmeneti békessé-gre nyugtassa. Isten gyökeres változást művel. Is-ten számára nem cél a kicsit jobb, a kicsit fino-mabb, a kicsit élhetőbb. Isten a teljesség. Min-dig egészben és teljesben gondolkodik. Az ember pedig csak az újjászületés révén újulhat meg! Ne áltassuk magunkat a tanultsággal, a műveltsé-ggel, a jólneveltséggel, a körülményekkel és ha-sonlókkel. A hitetlenséggel, a bűnnel nincs pak-tum. Nem lehet kiegyezni.

Jézus Krisztusban a megigazító Isten teste-sült meg. Életünk és Krisztus jósága, tisztasága, emberszeretete együtt kerül Isten elé. Ez ad re-ménységet és esélyt, hogy részesei legyünk az örök életnek.

Karácsony – mit is szimbolizál a fenyő mint „örökzöld”? Mi tehát a jókívánságainkban kife-jezett „áldott karácsony”? Pál apostol a „szent-lelkes karácsonyt” tekinti a sorsdöntő áldott ün-nepnek, amikor az újjászületésre, a megiga-zulásra, az irgalomból üdvözítésre, az örök élet-re kilátással és reménységgel tekintő kegyelmi ajándékokban részesülhetünk, amelyek az ün-nepi órák elmúltával is gazdagítanak, embersé-günkben és keresztyén tanítványságunkban ne-

velnek, formálnak, javítanak és emberi, erköl-csi, lelki tartást adnak.

További javaslatok az istentisztelethez

Ének
EÉ 238

Illusztrációk

GONDOLATOK

„Az evangéliumban Isten egészen szeretetremél-tónak és jóindulatúnak bizonyította meg magát. Mindenki számára készséges. Senkit meg nem vet. Vétkeinket megbocsátja. Kemény szigorában senkit el nem űz...

Isten azonban nemcsak annyiban mutatta meg jóvoltát, hogy megtűr maga körül, hanem tevőlegesen is felénk fordul. Keres, felkínálja ke-gyelmét, és nálunk akar szállást venni. Két édes és vigasztaló igéje ez a mi Istenünknek. Hogy egy-részt felkínálja kegyelmét, másrészt jó pásztor-ként keresésünkre indul.” (WITTE 1938, 70. o.)

Felhasznált irodalom

- HAFENSCHER Károly 2010. *Liturgika. A keresztyén is-tentisztelet protestáns megközelítésben, ökumenikus szellemben*. Luther Kiadó – Liszt Ferenc Zenemű-vészeti Egyetem Egyházzene Tanszéke. Budapest.
- JÁNOSSY Lajos 1944. *Az egyházi év útmutatása*. Ma-gánkiadás, Sopron.
- KÁLDY Zoltán 1957. *Bevezetés az Újszövetségbe*. Evan-gélikus Sajtóosztály, Budapest.
- MASZNYIK Endre 1888. *Evangélikus dogmatika*. Wi-gand, Pozsony.
- STOTT, John 2000. *A Timóteushoz írt első levél és a Ti-tuszhoz írt levél*. Harmat Kiadó, Budapest.
- WITTE, Karl (szerk.) 1938. *Jer, örvendjünk keresztyé-nek! Luther írásából mindennapi áhítatra*. Győr.

■ DETRE JÁNOS